Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Верхнеачакская средняя общеобразовательная школа им А.П.Айдак»
Ядринского района Чувашской Республики

Рассмотрена
на заседании ШМО
Протокол №1
«30» августа2022г.
Руководитель ШМО
______Яжейкина С.В.

Согласовано
зам. директора по УВР
________С.В. Степанова
«30» августа 2022г.

Утверждаю
Директор
МБОУ «Верхнеачакская СОШ им. А.П.Айдак» Т.А.Яжейкина
____
Приказ №236 от «30» августа 2022г.

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ " ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Подписан: МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
DN: ИНН=002119003186, СНИЛС=01464605429, ОГРН=1022102628877, STREET="ул. Ленина, 38а", E=vasosh@gmail.com, C=RU, S=Чувашская Республика - Чувашия, L=д. Верхние Ачаки, O="МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "" ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК"" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ", G=Татьяна Анатольевна, SN=Яжейкина, T=директор, CN="МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "" ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК"" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ"
Основание: Я являюсь автором этого документа
Местоположение: место подписания
Дата: 2022-11-07 11:40:13
Foxit Reader Версия: 9.7.1

Рабочая учебная программа по литературному чтению на родном (чувашском) языке для 4 класса на уровне начального общего образования

Составитель Петрова Надежда Леонидовна,
учитель начальных классов высшей категории

Верхние Ачаки – 2022

1. *«ЛИТЕРАТУРА ВУЛАВ/» ПРЕДМЕТ+Н ПУЛАС РЕЗУЛЬТАЧ/СЕМ*

Литература вулав.н урокĕсене 4 класс в.ренекен.сене валли ё\н\ в\ренъ стандарч\пе (ФГОС НОО), шкулти в.рен\ программипе: в.рен\ план.пе тата тĕван ч.лхепе литература вулав.н т.сл.х программипе кил.ш\лл.н хат.рлен.?

Предметăн пулас результачĕсем

Харкамлăх (личностные):

- ачасем хăйсем вĕренекен пулнине ăнланни, вĕренекенĕн яваплăхне уçăмлани;
- ачасем тăван çĕршыв, тăван халăх, тăван чĕлхе, литература ăнлавсене ăша хывни, хăйсем хăш халăх ывăл-хĕрĕ пулнине ăнланни, вĕсен тăван халăха хисеплес туйăм амаланма пуçлани;
- ачасем таврари пурнăç, этем, çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатни, тавракурăмĕ йĕркеленсе пыни;
- харпăр хăй хăтланăвĕсене сăнама-асăрхама, вĕсемшĕн явапллă пулма хăнăхса пыни;
- шкулта, класра, урамра, килте, хăнара хăвна мĕнле тытмаллине, уроксене мĕнле хатĕрленмеллине, ĕç вырăнне хатĕрлемеллине, парта хушшинче мĕнле лармаллине, ĕç хатĕрĕсемпе мĕнле ус= курмаллине, ĕçе тăрăшса, тимлĕ, тирпейлĕ тумаллине ăнланни;
- тимлĕх калăпăшĕ, пахалăхĕ, самантлăх, ятарлă тата ирĕклĕ астăвăмĕ аталанни;
- хайлавсенчи сăнарсен лайăх тата начар енĕсене шута илни;
- пĕчĕккĕн аслисемпе пĕрле ĕçе хăнăхса пымаллине, пурнăçра çак хăнăхусем кирлĕ пулассине ăнланни;
- ĕмĕтленни, вĕренни пурнăçра кирлĕ пулние тавçăрни.
- шкулта вĕренни пĕлӳ пухмалли, аталанмалли, харпăр хăй пурнăçне кăсăклăрах, усăллăрах тума вĕренмелли тĕп мел пулнине ăша хуни;
- ачан кăмăл-сипечĕ çырĕпленсе пыни: ваттисене хисеплемеллине, çынпа ырă пулмаллине, çынсем хушшинче хăвна мĕнле тытмаллине, чĕр чунсене юратмаллине ăнланса илни;
- шухăшлав ăслайĕсем туптанни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем (метапредметные)

Пĕлӳлĕх(познавательные):

- итленĕ е вуланă чух мĕнле лармаллине тата урокра кирлĕ хатĕрсемпе мĕнле усă курмаллине пĕлни;
- таврари япаласене, пулăмсене тĕпчес ăнтăлав аталанни;
- таврари япаласемпе пулăмсем çинчен мĕн пĕлнине системăлани: «Тăван çĕр-шыв» ăнлава уçăмлани. Вăл çуралнă вырăн, тăван ял, тавралăх, хăй пурăнакан республика тата çĕр-шыв (Раççей) пулнине ăнланни, унăн культури, мухтавлă çыннисем çинчен пĕлни; çут çанталăк законĕсем, япаласемпе пулăмсем пĕр-пĕринпе çыхăнса аталаннине курни;
- тавралăх енĕсене, япалан вырăнне кăтартма, тавралăхри вырăнне палăртма пĕлни;
- япаласен пĕрпеклĕхне, уйрăмлăхне, вĕсем мĕнпе уйрăлса тăнине курма, палăртма пултарайни;
- ачан тавракурăмĕ анлăланни: çут çанталăкри пулăмсем, çулталăк вăхăчĕсем, çемье, чĕр чунсем, ачасен пурнăçĕ, ĕçĕ-хĕлĕ çинчен тĕплĕнрех пĕлни, тĕнче курăмĕ йĕркеленсе пыни;
- туйăм культури çивĕчленни: кирлĕ вăхăтра пулăшма, мĕн тумалла, мĕнле тумаллине тавçăра пуçлани;
- пысăк, пĕчĕк, тан услăха курни, логикăллă шайлаштарайни;
- вĕренӳ хатĕрĕсенче кирлĕ материала шыраса тупма пĕлни;
- вĕренӳ хатĕрĕсенче панă символсене, модельсене, схемăсене,паллăсене ăнланни;

Йĕркелӳ-хаклав(регулятивные):

- тантăшĕсен тата харпăр хăй ĕçне тищкерейни тата пахалайни;
- тишкерӳ – пĕтĕçтерӳ ĕçне хăнăхни, пĕтĕмĕшлине пайсем çине уйăрма, пайĕсене пĕтĕçтерме пĕлни;
- тĕрĕс курма, япаласен уçлăхри вырăнне палăртма пултарни;
- хăйĕн ĕçне вĕрентекен, юлташĕсем хакланине йышнни;
- вĕрентекен, класпа пĕрле палăртнă задачăна татса памалли тĕрлĕ майсем тупни;
- хăвăн шухăшна ăнлантарса парайни;
- йăнăша курма, пĕр-пĕрне йăнăш тăвасран асăрхаттарма вĕренни;
- ĕç йĕркине, мĕн хыççăн мĕн тумаллине, мĕншĕн ун пек тумаллине тавçăрни;
- ĕçĕн кашни тапхăрне вĕрентекен пулăшнипе хак парса пырайни;
- харпăр хăй ĕçне планлама пĕлни.

Хутшăну(коммуникативные):

- шухăша тĕрĕс те уçăмлă, çыхăнуллă каласа пама тăрăшни;
- текстпа ĕçлеме пĕлни, вулани çинчен çыхăнуллă тата уçăмлă каласа пама тăрăшни;

- ачан пуплевӗ, йӑнӑша курма, пӗр-пӗрне йӑнӑш тӑвасран асӑрхаттарма вӗренни;

-пуплев культури аталанни: пӗр-пӗр япала, пулӑм, ӗҫ ҫинчен ҫыхӑнуллӑ, кирлӗ сӑмахсемпе усӑ курса каласа пама пултарни; юлташпа, аслисемпе, ваттисемпе мӗн ҫинчен тата мӗнле сӑмахсемпе усӑ курса калаҫмаллине ӑнкарни, кампа калаҫнӑ чух, хӑҫан, мӗнле сӑмахсемпе (сывлӑх сунни, тав туни, сывпулашни) усӑ курмаллине тавҫӑрни;

- ҫывӑх, хирӗҫле, пӗр пӗлтерӗшлӗ, нумай пӗлтерӗшлӗ сӑмахсен пӗлтерӗшӗсене тӗрӗсрех, тарӑнрах ӑнланни, вӗсен ретӗнче кирлине суйлайни;

- сӑмахсен куҫӑмлӑ пӗлтерӗшне ӑнланни;

- чӑваш чӗлхинче сӑмахсен предложенире ҫирӗп йӗрке пуррине ӑнланни, ӑна пуплевре тытса пырайни;

- каласа парассин тӗрлӗ тӗсӗсене (калав, сӑнлав, уйлав) пӗлни. Вӗсен тытӑмӗпе уйрӑмлӑхӗсене курма, калавӑн тӗрлӗ тӗсне йӗркелеме пултарайни;

- калав темине, тӗп шухӑшне палӑртайни;

- хутшӑну пуплевӗ (диалог) тытӑмне, унти предложенисен хӑй евӗрлӗхне (ытларах тулли мар предложенисем) пӗлни. Диалог шалашӗ пӗр темӑна, пӗр тӗп шухӑша пӑхӑнса тӑнине ӑнланни. Майӗпен хутшӑну пуплевне тӗрлӗ пуплев ситуацийӗсенче усӑ курма пултарни;

- ушкӑнпа ӗҫлеме пӗлни;

- сӑмах йышӗ пуянланни;

- ҫынсем тӗрлӗрен шухӑшлама пултарнине ӑнланни.

Предметӑн пайрам (предметные) результачӗсем:

- илемлӗ хайлавсене йышӑнма, итлеме-ӑнланма малалла хӑнӑхса пыни;

- «халӑх сӑмахлӑхӗ», «ача-пӑча сӑмахлӑхӗ» ӑнлавсене уҫӑмлама пӗлни;

- чӗнӳ-йыхрав юррисемпе паллашса вӗсене мӗнле тӗллевпе каланине палӑртма пултарни, мӗнле йӗркеленине сӑнама пӗлни;

- шутлав сӑввисем тахҫан авал пулса кайнине ӑнланни;

- тупмалли юмахсен хӑйевӗрлӗхне, тытӑмне сӑнама пӗлни;

- илемлӗ хайлав мелӗсене (танлаштару, сӑпатлантару) уйӑрса илме пӗлни, вӗсене тупмалли юмахсенче тупайни; тупмалли юмахсем хайланӑ чухне ҫак мелсемпе усӑ курма пӗлни;

- «юмах» жанрӑн хӑйевӗрлӗхне ӑнланса илни; юмах логикипе сюжетне сӑнама пултарни; юмах тытӑмӗн хӑш-пӗр вӑрттӑнлӑхӗсене уҫӑмлама ӑнтӑлни;

- «илемлӗ литература», «хайлав», «автор» ӑнлавсене уҫса пама пултарни;

- «калав», «сӑвӑ» ӑнлавсене уҫӑмлайни;

- сӑвӑласа ҫырнӑ хайлавсен тулашӗ, вӗсен хӑйевӗрлӗхне сӑнаса курма, «рифма», «ритм» ӑнлавсене уҫӑмлама пӗлни;

- сӑвӑри йӗрке вӗҫӗсем сасӑ тӗлӗшӗнчен пӗр пек янӑрани ҫеҫ ҫителӗксӗр, шухӑш уҫӑмлӑхӗ те пулмаллине ӑнланни;

- калава ансаттӑн тишкерме вӗренни;

- сӑвӑласа ҫырнӑ хайлавсене туйма-ӑнланма (восприятие) вӗренни;

- автор сӑвӑсенче тӗрлӗ кӑмӑл-туйӑма палӑртнине ӑнланни;

- калав мӗн ҫинчен пулнине ӑнланни, калав темине уҫӑмлама вӗренни;

- калав теми унта мӗн ҫинчен каланипе ҫыхӑнса тӑнине ӑнланни;

- илемлӗ хайлавсенчи шӳте ӑнланма пӗлни.

ЛИТЕРАТУРА ВУЛАВ ЁСЛАЙ.СЕМПЕ ХЁНЁХЁВ.СЕНЕ Т.Р.СЛЕСЕ ХАКЛАССИ

«5» паллё =акён пек чухне лартмалла% ача текста т.р.с вулать пулсан* сёмахсене: сасёсене т.р.с: пёсмасёр: сыпёксемпе саспаллисене вырён.пе ылмаштармасёр: сёмахсенчи пусёмсене т.р.с туса: предложенисен в.=.чи чарёну паллисене пёхёнса тив.=л. Чарёнусемпе: интонаципе вулать* текстри палламан сёмахсене асёрхама пултарать* юмаха: калава: сёвва п.р-п.ринчен уйёрма: вулани тата текстри \керч.ксем =инчен й.ркипе: =ыхёнуллён каласа пама: в.рентекен ыйтёв.сем тёрёх текстпа .=леме п.лет* сёнарсен .=.семпе хётланёв.сене сёлтавлама пултарать* пёхмасёр каламалли сёвё текстне =ир.п п.лет: ёна т.р.с те палёртуллё: тив.=л. интонаципе каласа парать?

«4» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача вуланй текста ёнланать пулсан*

1 - м.ш =ур=улта п.р тик.сс.н: сёмахсене вакламасёр (йывёр сёмахсене сыпёкласа): минутра 25 сёмахран кая мар вулать*

2 -м.ш =ур=улта п.р тик.сс.н: сёмахсене вакламасёр (йывёр сёмахсене сыпёкласа) минутра 40 сёмахран кая мар вулать*

«3» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача м.н вуланине в.рентекен пулёшнипе =е= ёнланса илет пулсан*

1- м.ш =ур=улта текста такёна-такёна: сёмахсене вакласа (хёш-п.р сёмахсене =е= туллин) минутра 25 сёмахран кая мар вулать*
2- м.ш =ур=улта тик.сс.н: сёмахсене вакласа (хёш-п.р сёмахсене туллин) минутра 35 сёмахран кая мар вулать: анчах сёмахсемпе сыпёксене 3—4 =.рте п.р-п.ринпе пётраштарать: сиктерсе хёварать: вырён.пе улёштарать: сёмахсемпе предложенисем хушшинчи чарёнусене т.р.с тумасть* м.н =инчен вуланине каласа панё чухне пуплев йёнёш.сем тёвать: в.сене в.рентекен пулёшнипе =е= т\рлетет* пёхмасёр каламалли сёвё текстне =ир.пех п.лмест?

«2» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача в.рентекен ыйтёв.сем пулёшнипе те текста ёнланаймасть*

1-м.ш =ур=улта саспаллисемпе 20 сёмахран кая мар вулать*

2-м.ш =ур=улта такёна-такёна: сёмахсене сыпёкласа: минутра 30 сёмахран кая маар: сыпёксене: сасёсене 6 =.рте п.р-п.ринпе пётраштарса: сиктерсе хёварса: ылмаштарса вулать: сёмахсемпе предложенисем хушшинчи чарёнусене тума п.лмест* текст ёшлёхне в.рентекен пулёшнипе те каласа параймасть* сёвё тексч.н пысёк пайне пёхмасёр калаймасть?

КЛАСС ТУЛАШ.НЧИ ВУЛАВ ЁСЛАЙ.СЕМПЕ ХЁНЁХЁВ.СЕНЕ Т.Р.СЛЕСЕ ХАКЛАССИ

В.ренекенсен класс тулаш.нчи вулав пахал.хне т.р.слесе хакланё чухне т.п вырёнта вулав=ён ёслав ёслай.семпе хёнёхёв.сене шута илмелле? +ав шутра: ача- пёча к.некисене п.лни: в.сене х.й т.лл.нех суйласа илме пултарни: к.некене в.=не =итичченех вуласа тухни: ёнланса вулани: вулани =инчен =ыхёнуллён каласа пани: к.некери \керч.ксем текст ёшлёх.н хёш самантне сёнланине ёнкарни?

Паллёна ача эрнере м.н чухл. вуланине шута илсе ларта==..

Класс тулаш.нчи вулавшён в.рен\ ч.р.к.сенчи тата п.т.м.шле паллёна уйрёммён лартма==.: ёна литература вулавне хакланё чухне шута илмелле?

«5» паллё =акён пек чухне лартмалла: в.ренекен программёна кётартнё (кётартманнисене те) п.рмаях вулать: п.р-п.р к.некене ыттисенчен ун.н тулаш паллисем((яч.пе автор хушамач.) тёрёх уйёрса илет: к.неке автор.н яч. тата унти \керч.ксем тёрёх м.н е кам =инчен =ырнине ёнкарать: хайлава хёй т.лл.н ёшра вуласа тухма пултарать: в.рентекен ыйтёв.сем тёрёх к.некери сёнарсене асёнса тухма тата в.сене сёнлама п.лет: класра халь =е= е маларах вуланё к.неке сенчи хайлава аса илсе каласа параять* класра вуласа тишкерн. 1—2 к.неке (хайлав) ятне аса илсе калать пулсан*

«4» паллё =акён пек чухне лартмалла: в.ренекен программёра кётартнё к.некесене вулать: п.р-п.р к.некене ыттисем хушшинчен ун яч.пе автор хушаматне пёхса суйласа илет: к.неке автор.пе ячее: \керч.ксем е к.неке яч.пе унти \керч.ксем тёрёх м.н е кам =инчен =ырнине ёнкарайрать: урокра палёртнй вёхётра хайлава хёй тёлл.нех ёшра вуласа тухаять: в.рентекен ыйтёв.сем тёрёх к.некери сёнарсене асёнса тухма тата в.сене сёнлама п.лет: халь =е= е маларах класра вуланё к.неке е хайлав =инчен каласа параять* уйрём темёпа класра вуласа ушкёнпа тишкерн. п.р-п.р к.некен (хайлавён) ятне аса илеет пулсан?

«3» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача к.некене в.рентекен аса илтернипе =е= вулать: п.р-п.р к.некене ыттисенчен унён паллисем тёрёх в.рентекен пулёшнипе =е= уйёрайрать: унён темине (кам е м.н =инчен =ырнине) к.неке хуплашкинчи е текстри \керч.ксем тёрёх =е= ёнкарайрать* урокра палёртнё вёхётра =.н. к.некене пёхса тухать: анчах та в.рентекен тупма каланё хайлава хёй т.лл.н тупаймасть: класра халь =е= е маларах вуласа тухнё к.неке =инчен чуххёмён =е= каласа пама тата сёнарсене асёнса тухма п.лет: класра вуласа тишкернё к.некесен яч.сене хёш-п.р темёпа =ыхёнтарсан =е= аса илме пултараять пулсан.

2. «ЛИТЕРАТУРА ВУЛАВ/» ПРЕДМЕТ+Н СОДЕРЖАНИЙ/

Вулав программинче =акăн пек **пайсем** палăртнă%

1? вулав карти тата пăхмасăр калама в.ренмелли хайлавсем*

2? вулав ăслай.семпе хăнăхăв.сем: текстпа .=лесси: =ыхăнуллă пуплев*

3? класс тулаш.нчи вулав?

Аван-и, шкул саккийĕ!.. - 1 сехет
Шкул ачисен пурнă=.: .=.-х.л.?
Килсе çитрĕ тулăх кĕр - 3 сехет
К.р =итр.? К.рхи =ут =анталăк? +ынсен .=.-х.л.? Ч.р чунсен пурнă=.? ,= =ыннисем =ут =анталăка упрассиш.н тăрăшни: =ак .=е ачасем те хутшăнни? «Тăван тавралăх» экскурси?
Ку вăл – ман тăван çĕршыв –4 сехет
Чёваш халёх.? Чёваш ч.лхи? Тăван халăхăн аваллăх.: ун =инчен калакан ваттисен сăмах.сем: калавсем: сăвăсем: статьясем: пысăкрах хайлав сыпăк.сем?
Пирĕн йăла-йĕрке - 1 сехет
Чёваш халёх.н йёли-й.рки?
Чăваш халăх сăмахлăхĕнчен – 5 сехет
Халăх пултарулăх.? Чăваш халăх сăмахлăх.н т.сл.х.сем? В.сенче этем ăс-тăн.н ырă ен.сем% ваттисене хисеплени: Тăван =.ршыва юратни: сăпайлăхпа .=ченл.хе ырлани: т.р.сл.хш.н к.решни палăрса тăни? Писательсем =ырнă юмахсем: юптарусем: ытти халăхсен юмах.сем: ваттисен сăмах.семпе туптарусем?
Шурă юр çусассăн - 2 сехет
Х.л вăхăтне сăнлакан хайлавсем? В.сенче тăван тавралăха: тăван =.ре юратни палăрни? Х.л тата =ур вăхăч. =инчен калакан туптарусем: ваттисен сăмах.сем? +.н. =ул тата Раштав уяв.сем?
Кусем – манăн туссем - 3 сехет
Ачасен пурнă=.: в.сен юлташлăх.пе туслăх.: .=ченл.х.пе сăпайлăх.? Туслă тантăшсем тăван халăхăн ырă йăли-й.ркине асра тытни?
Ырăпа усал - 4 сехет
Ырёпа усал? Ултавпа суя: т\р.л.х-чăнлăх: х.рхен\пе хытă чунлăх: чурăслăх: .=ченл.хпе наянлăх: каппайчăклăхпа сăпайлăх: т\рккесл.хпе ыр кăмăллăх =инчен калакан хайлавсем: юмахсем?
Ӳсен-тăран тĕнчинче - 2 сехет
/сен-тёран: вёрман-=аран: чечек-курёк =инчен калакан хайлавсем?
Атте-анне пурри – телей тата пуянлăх - 2 сехет
+емье: кил-йыш: =ывёх =ынсем =инчен калакан хайлавсем?
Çуркунне çитсессĕн - 2 сехет
+урхи вăхăта: пурнă= илем.пе унăн асамлăхне сăнлакан: =ак илеме упрама ч.некен хайлавсем?
Чĕр чунсем – пирĕн туссем – 3 сехет
Ачасемпе ч.р чунсем хушшинчи хутшёну? Ч.р чунсене юратас: шеллес: х\т.лес туйёмсене ёуратакан хайлавсем?
Вăрçă кĕленĕ чух - 1 сехет
Тёван =.р-шывён аслё вёр=ин паттёр.сем: тыл .=чен.сем: чаплё =.нтер\ =инчен калакан хайлавсем?
Çу пуçланчĕ - 1 сехет
+уллахи =ут =анталёк? Тавралёх?

Халăхăмăрăн сумлă =ырав=исем? +е=п.л М?:Митта Ва=лей.: П?Хусанкай:Я? Ухсай: Х?Уяр: А?Артемьев? В.сен уйрăм сăввисем: калав.сем: пысăкрах хайлав сыпăк.сем?
Вырăссен манă=ми =ырав=исем? А?Пушкин: Н?Некрасов: С?Есенин: М?Пришвин: Н?Сладков: А?Куприн: В? Бианки =ырнă хайлавсем?
В.рент\=.пе ачасем хăйсем суйланă 7_8 сăвă: юптару пёхмасёр калама в.ренмелле?

КЛАСС ТУЛАШ/НЧИ ВУЛАВ

Вулав материал.? К.=.н =улхи ачасем валли кăларнă чăваш: вырăс тата ытти тăванла халăхсен: ютри =ырав=ăсен к.некисем? «+ил =унат» журналпа «Тантăш» ха=атри материалсем?

Вулав тематики? Аваллăх =инчен? Ырă пурнă=а .м.тленсе пурăнакан халăхăн кулленхи .=.сем? Ачасен .=.-х.л.? Чăваш: вырăс тата ытти тăванла халăхсен юмах.сем? Тăван халăх историй.пе унăн ывăл.-х.р.: ал .= тата ăс-хакăл культури =инчен =ырнă к.некесем? Наукăпа техника темипе =ырнă ачасем ăнланмалла статьясем? Темтеп.р курса =\рени =инчен калакан хайлавсем?

Ача-пăча к.некипе .=лесси? Класс тулаш.нчи вулав урокне хат.рленн. май кирл. к.некене харпăр хăй т.лл.н суйласа вулама: т.рл.рен пулăшу к.некипе: ха=ат-журналпа усă курма п.лесси?

В.рент\=. с.нн. е харпăр хăй т.лл.н тунă планпа усă курса м.н вуланине (унăн пай.сене) к.скен каласа парасси: вуланă сăнар =инчен =ыхăнуллă калав тăвасси? Вулама с.нн. кашни темăпах 3_5 к.неке таран п.лесси? Пулăшу к.некисемпе (словарь: справочник) усă курасси?

«Тантăш» ха=атпа «+ил =унат» журнала т.ллевл. вуласси: в.семпе урокра тата класс тулаш.нче усă курасси?

К.неке м.н =инченнине унăн хуплашки: титул листи: тупмаллипе \керч.к.сем: ум сăмах.пе юлашкинчен калани тăрăх ăнкарасси? Кирл. к.некен е ха=ат-журналти статьян ятне: унăн авторне кăтартса т.р.с =ырса илесси? Кăмăла каякан к.некене харпăр хăй т.лл.нех библиотекăран илсе вуласси?

Вулав хăнăхăв.сем? Литература ч.лхин ви=исене пăхăнса: тулли сăмахсемпе: ăнланса вуласси? Ку \с.мш.н юрăхлă текста ăшра вуласа ăнланасси? Вулав хăвăртлăх. минутра 90 сăмахран кая мар (ăшра вуланă чухне сăмах шуч. 110 таран \смелле)? Ёнланман сăмах(сен) п.лтер.шне п.т.м.шле пуплев п.лтер.ш. =ине таянса чухласа илесси? М.нпур предложение (хутсăррисене те: хутлисене те) т.р.с интонаципе вуласси?

Текстпа .=лесси? +ыхăнуллă пуплеве аталантарасси? Вуланă текстăн т.п шухăшне харпăр хăй т.лл.н палăртасси: унăн пай.сем шухăш ен.пе м.нле =ыхăнса тăнине асăрхасси: текстăн планне тăвасси? М.н вуланине харпăр хăй т.лл.н тунă планпа усă курса туллин: к.скен: тата суйлавлăн аса илсе каласси? П.р-п.р темăпа калав тумалли материала текстра тупса палăртасси?

Илемл. литература стил.пе ăслăлăх стил.н уйрăмлăх.сене асăрхама хăнăхтарасси? Ачасен сăмах йышне куллен пуянлатса =.нетесси? В.сен пуплев.н пахалăхне (ăсталăхне: =ыхăнулăхне: вит.мл.хне: у=ăмлăх.пе палăртулăхне) лайăхлатасси? Кала=ура та: вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мел.семпе (хăвăртлăх улшăнăв.: сасă хулăнăш.: тăхтавсем: шухăша палăртакан пусăм: пуплев к.вви) т.р.с палăртасси? В.рен\ к.некине чухласси% тупмаллипе: пулăшу тата меслет аппарач.пе (текст хы==ăнхи ыйтусемпе .=сем: ăнлантарусем: в.т. шрифтпа =ырса панисем т?ыт?те) усă курасси?

Пуçламăш шкултан вĕренсе тухаканăн пĕлмелле (ăнланмалла):

_ вĕреннĕ литература хайлавĕсен ятне, авторĕсене, тĕп содержанине **пултармалла**
_ кĕнеке элеменчĕсене уйăрма (хуплашка, титул листи, тупмалли, ўкерчĕк, аннотации);
_ илемлĕ хайлав текстне ăшра ăнланса вулама (вулав хăвăртлăхне шута илмесĕр);
_ хайлавăн темипе тĕп шухăшне палăртма;
_ содержани каласа пама (текст калăпăшĕ пĕр страница çурăран ытла мар);
_ текста пĕлтерĕшлĕ пайсене уйăрма, текстăн ансат планне тума;
_ текст çине таянса пĕчĕкçĕ монолог ăслама, ĕçсене ,геройсене хак пама;
_ сăвăллă хайлавсене пăхмасăр каласа пама (суйласа илсе);
_ сĕннĕ тема тăрăх сăмах вĕççĕн пĕчĕкçĕ текст ăслама;
_ тĕслĕх вырăнне фольклор хайлавĕсемпе усă курма (тупмалли юмахсем, ваттисен сăмахĕсем, юмахсем);
_ илемлĕ литература жанрĕсене (юмах, калав, юптару), халăх юмахĕсене тата литература юмахĕсене пĕр-пĕринчен уйăрма;
_ вĕреннĕ материалтан суйласа тĕрлĕ тематикăллă хайлавсен тĕслĕхĕсене асăнма;
_ туяннă пĕлўсемпе тата ăслайсемпе практикăра тата кулленхи пурнăçра (тивĕçлĕ лару-тăрура) усă курма;
- харкам тĕллĕн кĕнеке вуланă чухне;

- вуланӑ хайлав хакланӑ чухне;
- харкам тӗллӗн кӗнеке суйласа, унӑн содержанине кӗнеке элеменчӗсем ҫине таянса палӑртнӑ чухне;
- тӗрлӗ информаци хатӗрӗсемпе (словарьсемпе, справочниксемпе, энциклопедисемпе, электронлӑ пособисемпе) ӗҫленӗ чухне.

3. «ЛИТЕРАТУРА ВУЛАВ/» ПРЕДМЕТ+Н ТЕМАТИКА ПЛАН/

Урок №	**Раздел ячӗ (пурӗ сехет)**	**Урок теми**	**Сехетсен шучӗ**
1.	**Аван-и, шкул саккийӗ!.. - 1 сехет**	Ю. Петров. Сентябрь ирӗ. Н.Теветкел. Кӗрхи кӑмӑл , Иван Шухши. Павӑл, Миккуль тата Петӗр	1
2.	**Килсе ҫитрӗ тулӑх кӗр – 3 сехет**	**Класс тулашӗнчи вулав.** Митта Ваҫлейӗ. Кӗрхи илем. Г.Орлов. Сентябрь.	1
3.		В. Харитонов. Кӗрхи вӑрманта. А.Смолин. Хур кайӑк ҫулӗ. Г.Луч. Тӑрнасем	1
4.		Л.Сильвестров. Кӗркунне макӑрать. Г.Ефимов. Тумне хывма ӗлкӗреймен	1
5.	**Ку вӑл – ман тӑван ҫӗршыв –4 сехет**	Валем Ахун. Тӑван чӗлхе. Ҫеҫпӗл Мишши. Чӑваш сӑмахӗ, И.Я. Яковлев. Чӑваш халӑхне панӑ Халал	1
6.		П.Хусанкай. Эп- чӑваш ачи… , Иван Шухши. Эпӗ – чӑваш	1
7.		А.Алексеев. «Нарспи» пичетленнӗ ҫул	1
8.		И.П. Прокопьев. Ун ятне этемлӗх манмӗ	1
9.	**Пирӗн йӑла-йӗрке - 1 сехет**	Хветӗр Уяр ҫырнинчен. Йӑла-йӗрке, Н. Охотников. Хӗллехи кунсенче	1
10.	**Чӑваш халӑх сӑмахлӑхӗнчен – 5 сехет**	Юмахсем. Сӑвӑлла юмах. Куян тус. Вӗҫсӗр юмах. Мӑйӑр юмахӗ	1
11.		Халапсем. Пулмасла халап. Мулкач. Халап. Улӑпсем	1
12.		Ваттисен сӑмахӗсем, Уяв, вӑйӑ юрри ,Халӑх юррисем	1
13.		Витлешӳ такмакӗсем. Шӳтсем	1
14.		**Класс тулашӗнчи вулав.** Ӗлӗкхине аса илсен. И.Васильев. Ачалӑх	1
15.	**Шурӑ юр ҫусассӑн - 2 сехет**	Н.Сладков. Пӗрремӗш юр, Г.Орлов. Кӑрлач	1
16.		Н.Сладков. Кайӑксем ӑҫта сывӑраҫҫӗ	1
17.	**Кусем – манӑн туссем - 3 сехет**	Иван Шухши. Ҫил ҫуна, А. Галкин. Математика мыскари	1
18.		Камит – шӳтлӗ кӗске пьеса. В.Дмитриев. Чаплӑ парне,К. Груйя. Пакӑлти	1
19.		Джек Лондон. Киш ҫинчен ҫӳрекен халап	1

20.	**Ырăпа усал - 4 сехет**	Л.Мартьянова. Чĕлхесĕр Иван, П.Можаров. Хăйма вăрри	1
21.		М.Горький. Эрхип мучипе Лёнька	1
22.		Оскар Уальд. Çывăх тус	1
23.		Оскар Уальд. Çывăх тус	1
24.	**Ӳсен-тăран тĕнчинче – 2 сехет**	Юхма Мишши. Курăк академикĕ	1
25.		М.Ахманэ. Çумăр хыççăн вăрманта, А.Артемьев. Елюк сăртĕнче	1
26.	**Атте-анне пурри – телей тата пуянлăх - 2 сехет**	Л.Смолина. Сăпка юрри. А.Смолин. Анне – пирĕн тĕнче	1
27.		Ю.Артамонов. Çăкăр, М.Ухсай. Услан кайăк юмахĕ	1
28.	**Çуркунне çитсессĕн – 2 сехет**	Н.Прокопьев. Çуркунне пуçланать. К.Турхан. Çуркунне, Г.Орлов Курак	1
29.		Н.Матвеев. Çĕр ыйхăран вăранать. А.Савельев. Шăнкарч килни	1
30.	**Чĕр чунсем – пирĕн туссем – 3 сехет**	С.Садал. Сăвăр куççулĕ	1
31.		А.Кăлкан. Йытăпа кушак, Хветĕр Уяр. Лашана çăлни	1
32.		Петров-Вирьял. Тăрна ташши. П.Хусанкай. Хĕрӳ хĕвел хĕрелсе анчĕ	1
33.	**Вăрçă кĕрленĕ чух - 1 сехет**	Н.Евстафьнв. Амăш пилĕ А.Клементьев. Эпир çĕнтертĕмĕр	1
34.	**Çу пуçланчĕ – 1 сехет**	Г.Фёдоров. Çу çитрĕ. Г.Орлов. Çуллахи вăрманта, Г.Орлов. Август. Г.Тукай. Çулла	1